

Trygga tillsammans

Nationellt program för brottsförebyggande

Trygga tillsammans

Nationellt program för brottsförebyggande

ISSN 1798-7067 webbpublikation

ISBN 978-952-259-545-4 webbpublikation

Helsingfors 2016

PRESENTATIONSBLAD

Utgivare	Justitieministeriet Kriminalpolitiska avdelningen	Utgiven 24.11.2016
Författare	Rådet för brottsförebyggande	
Publikationens namn	Trygga tillsammans Nationellt program för brottsförebyggande	
Publikationsseriens namn och nummer	Justitieministeriets publikation 51/2016	
Publikationens tema	Utredningar och anvisningar	
Referat	<p>Rådet för brottsförebyggande finns i anslutning till justitieministeriet och behandlar allmänna frågor som gäller brottsförebyggande, minskning av de olägenheter som följer av brott och ökning av säkerheten. Statsrådet tillsatte ett nytt råd för brottsförebyggande för mandatperioden 1.10.2015–30.9.2018. En av prioriteringarna under rådets mandatperiod är att utarbeta ett nationellt program för brottsförebyggande.</p> <p>För att utveckla det lokala brottsförebyggande arbetet utarbetade rådet för brottsförebyggande programmet för brottsförebyggande Trygga tillsammans Nationellt program för brottsförebyggande 2016–2020. Programmet syftar till att främja lokala insatser för att förebygga brott. Målet med programmet är att (1) klargöra på vilket sätt förebyggande av brott anknyter till kommunens andra planer, (2) förbättra samarbetet och nätverken mellan myndigheterna, näringslivet, organisationerna och medborgarna när det gäller förebyggande av brott, (3) öka kunskaperna i fråga om brottsförebyggande arbete på lokal och riksomfattande nivå, (4) främja processer för att höra invånarna och olika frivilligorganisationer vid planeringen av brottsförebyggande verksamhet och (5) utveckla medborgarnas möjligheter att delta i och påverka det brottsförebyggande arbetet och främjandet av trygghetskänslan.</p> <p>I det nya programmet för brottsförebyggande föreslås åtgärder för att utveckla det lokala brottsförebyggande arbetet, och tyngdpunkten ligger speciellt på samarbetet mellan de olika aktörerna, såsom myndigheterna, näringslivet, frivilligorganisationerna och invånarna, vid planeringen och genomförandet av den brottsförebyggande verksamheten.</p> <p>Förslagen till åtgärder bereddes i nio workshoppar som ordnades i olika delar av Finland samt i rådets sektion för lokalt brottsförebyggande. Rådet för brottsförebyggande godkände programmet den 16 juni 2016.</p> <p>Uppdaterad version som publicerats som statsrådets principbeslut den 24 november 2016.</p>	
Nyckelord	Lokalt brottsförebyggande arbete, förebyggande av brott, brottsförebyggande verksamhet, samarbete, invånarnas och organisationers möjligheter att delta, hörande av invånarna, säkerhetsplanering	
Ärendenummer	OM 1/62/2015	
	ISSN (webbpublikation) 1798-7067	ISBN (webbpublikation) 978-952-259-545-4
	Sidantal 44	Språk svenska URN-kod http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-545-4
Beställningar/ distribution	www.oikeusministerio.fi , Elektronisk version: julkaisut.valtioneuvosto.fi , Beställningar: julkaisumyynti.valtioneuvosto.fi	

KUVAILELEHTI

Julkaisija	Oikeusministeriö Kriminaalipoliittinen osasto	Julkaisu-aika 24.11.2016
Tekijä(t)	Rikoksentorjuntaneuvosto	
Julkaisun nimi	Turvallisesti yhdessä Kansallinen rikoksentorjuntaohjelma	
Julkaisusarjan nimi ja numero	Oikeusministeriön julkaisu 51/2016	
Julkaisun teema	Selvityksiä ja ohjeita	
Tiivistelmä	<p>Oikeusministeriön yhteydessä toimiva rikoksentorjuntaneuvosto käsittelee rikollisuuden ehkäisyyn, rikoksista aiheutuvien haittojen vähentämiseen ja turvallisuuden edistämiseen liittyviä yleisiä kysymyksiä. Valtioneuvosto nimitti uuden rikoksentorjuntaneuvoston toimintakaudelle 1.10.2015–30.9.2018. Neuvoston toimikauden yhtenä painopisteenä oli laatia kansallinen rikoksentorjuntaohjelma.</p> <p>Paikallisen rikoksentorjunnan kehittämiseksi rikoksentorjuntaneuvosto laati paikallista osallisuutta edistävän rikoksentorjuntaohjelman Turvallisesti yhdessä. Kansallinen rikoksentorjuntaohjelma 2016–2020. Ohjelman tavoitteena on (1) selkeyttää rikosten ehkäisyn kytkeytyminen kunnan muihin suunnitelmiin, (2) rikosten ehkäisyyn kytkeytyvän yhteistyön ja verkostoitumisen parantaminen viranomaisten, elinkeinoelämän, järjestöjen ja kansalaisten kanssa, (3) lisätä rikoksentorjuntatyön osaamista paikallisella ja kansallisella tasolla, (4) edistää asukkaiden ja kansalaisjärjestöjen kuulemista rikosten ehkäisyn suunnittelussa ja (5) kehittää kansalaisten osallistumista ja vaikuttamiskeinoja rikosten ehkäisyssä ja koetun turvallisuuden edistämiseksi.</p> <p>Uudessa rikoksentorjuntaohjelmassa esitetään toimenpiteitä paikallisen rikoksentorjuntatyön kehittämiseksi ja sen erityinen paino on rikoksentorjuntatyön eri toimijoiden, kuten viranomaisten, elinkeinoelämän, kansalaisjärjestöjen ja asukkaiden yhteistyössä rikoksentorjunnan suunnittelussa ja toteuttamisessa.</p> <p>Ohjelman toimenpiteet valmisteltiin yhdeksässä eri puolilla Suomea toteutetussa työpajassa sekä paikallisen rikoksentorjuntatyön jaostossa. Rikoksentorjuntaneuvosto hyväksyi ohjelman 16.6.2016.</p> <p>Valtioneuvoston periaatepäätöksenä 24.11.2016 julkaistu päivitetty versio.</p>	
Asiasanat	Paikallinen rikoksentorjunta, rikosten ehkäisy, rikoksentorjuntatyö, yhteistyö, asukkaiden ja järjestöjen osallistaminen, asukkaiden kuuleminen, turvallisuussuunnitelmat	
Asianumerot	OM 1/62/2015	
	ISSN (verkkójulkaisu) 1798-7067	ISBN (verkkójulkaisu) 978-952-259-545-4
	Sivumäärä 44	Kieli ruotsi
		URN-tunnus http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-545-4
Julkaisujen myynti/jakelu	www.oikeusministerio.fi , sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi , julkaisumyynti: julkaisumyynti.valtioneuvosto.fi	

INNEHÅLL

1	Programmets vision.....	9
2	Brottsförebyggande arbete och dess verksamhetsmiljö.....	11
3	Programmets mål och åtgärder.....	14
3.1	Brottsförebyggandets anknytning till kommunens övriga planer	15
3.2	Förbättra samarbetet och nätverken mellan myndigheterna, näringslivet, organisationerna och medborgarna	18
3.3	Öka kunskandet inom det brottsförebyggande arbetet	22
3.4	Hörande av invånarna och olika frivilligorganisationer när förebyggande av brott planeras.....	26
3.5	Medborgarnas delaktighet i och möjligheter att påverka det brottsförebyggande arbetet och främjandet av den upplevda tryggheten	30
4	Uppföljning och bedömning.....	36
	KÄLLOR	37
	BILAGOR.....	40

Förkortningar i programmet för brottsförebyggande

DKY Enheten för demokrati, språk och grundläggande rättigheter
EET Polisens förebyggande verksamhet
ETNO Delegationen för etniska relationer
EVA Näringslivets Delegation
RP Regeringsprogrammet 2015
HDL Helsingfors Diakonissanstalt
HU Helsingfors universitet
KANE Delegationen för medborgarsamhällspolitik
KRIMO Institutet för kriminologi och rättspolitik
NUVA Förbundet för Finlands Ungdomsråd
LSSAVI Regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finland
UKM Undervisnings- och kulturministeriet
JM Justitieministeriet
POHA Polisstyrelsen
RTN Rådet för brottsförebyggande
RONK Delegationen för romska ärenden
IM Inrikesministeriet
THL Institutet för hälsa och välfärd
VANE Riksomfattande handikapprådet
VATT Statens ekonomiska forskningscentral
VTT Statens tekniska forskningscentral VTT Ab

1 Programmens vision

Rådet för brottsförebyggande finns i anslutning till justitieministeriet och behandlar allmänna frågor som gäller brottsförebyggande, minskning av de skador som följer av brott och ökning av säkerheten. Statsrådet tillsatte ett nytt råd för brottsförebyggande för mandatperioden 1.10.2015–30.9.2018. Rådet har tre prioriteringar under sin mandatperiod: stärka kunskapsbasen om brottsförebyggande arbete, utveckla lokalt brottsförebyggande arbete och utarbeta ett nationellt program för brottsförebyggande. Initiativet till att utarbeta ett nytt nationellt program för brottsförebyggande kom från Grannhjälparsarbetsgruppen, som föreslog att det nationella programmet för brottsförebyggande Trygga tillsammans¹ ska uppdateras för att tjäna dagens medborgarskap och medborgarsamhälle. Samtidigt föreslog den att brottsförebyggande rådets sammansättning ska utökas med medborgarsamhällets aktörer.²

I lagstiftningen har det gjorts försök för att göra det lättare att ta med medborgarna i beslutsfattandet under de senaste åren genom att öka medborgarnas direkta möjligheter att delta (till exempel kommunallagen, markanvändnings- och bygglagen, lagen om medborgarinitiativ). Lokal aktivism är även viktig för att förbättra säkerheten, även om den inte ersätter myndighetsverksamhet. Invånaraktivism för fram aspekter, som är mera människoorienterade och mer pluralistiska än den offentliga maktens sätt att greppa säkerhet.³

För att utveckla det lokala brottsförebyggande arbetet har rådet för brottsförebyggande tagit fram ett verksamhetsprogram som gynnar lokal delaktighet. Syftet med verksamhetsprogrammet är att öka invånarnas trygghet och trivsel genom att minska risken att falla offer för brott och de olägenheter som brott orsakar. Detta uppnås genom att stärka invånarnas och medborgarnas delaktighet och möjligheter att påverka både i förebyggandet av brottslighet i deras område och även i andra beslut som gäller säkerhet.

I det nya programmet för brottsförebyggande presenteras åtgärder för att utveckla det lokala brottsförebyggande arbetet. Speciell betydelse har samarbetet mellan de olika aktörerna, såsom myndigheterna, näringslivet, frivilligorganisationerna och invånarna, vid planeringen och genomförandet av den brottsförebyggande verksamheten. I programmet presenteras dessutom rekommendationer, vars mål är att öka den allmänna kännedomen om medborgarnas rättigheter och möjligheter att påverka, agera och delta.

Ovanstående element utgör grunden i visionen för det lokala programmet för brottsförebyggande som rådet för brottsförebyggande har fastställt:

¹ Trygga tillsammans 1999

² Grannhjälparsarbetsgruppens rekommendationer till rådet för brottsförebyggande 2014, 14

³ Rinne ja Rättilä 2015; Rättilä & Rinne 2016

”Trygga tillsammans”

Samarbete ökar samhörigheten och känslan av trygghet, minskar risken att falla offer för brott och de olägenheter som brott orsakar.

Programmet för brottsförebyggande fokuserar på brottsförebyggande verksamhet och att förebygga brott på lokal nivå och det är inte inriktat på att minska eller förebygga någon enskild brottsart.

Statsrådet lämnade i maj 2016 en redogörelse för den inre säkerheten.⁴ I redogörelsen behandlas det inre säkerhetsläget och verksamheten hos de myndigheter som ansvarar för den inre säkerheten för att svara mot läget på ett sätt varmed den höga säkerhetsnivå som Finland redan länge har haft kan upprätthållas. Av dessa myndigheter har polisen huvudansvaret för brottsbekämpning det vill säga att förebygga, avslöja och utreda brott.

I statsrådets redogörelse föreslås det att användningen av polisens befintliga resurser ska inriktas mera systematiskt och genom att prioritera mera. Enligt riktlinjerna i redogörelsen ska prioriteringarna göras i det politiska beslutsfattandet. Eftersom det inte går att göra nedskärningar i skötseln av alarmuppdrag, gäller prioriteringen i synnerhet det brottsförebyggande arbetet och bekämpning av brott i anslutning till verksamhetsområdet för programmet för brottsförebyggande. I fortsättningen har målen och för polisens förebyggande verksamhet och arbetsmetoderna definierats tydligare och mera avgränsat och genom det eftersträvas en bättre effektivitet för dem. Med tanke på det omfattande säkerhetsbegreppet och den omfattande brottsförebyggande verksamheten innebär detta att det är ännu viktigare än tidigare att utnyttja andra aktörers kompetens och resurser. Målet och åtgärderna i det nationella programmet för brottsbekämpande stöder detta.

Tryggheten ökas genom bättre koordinering av och samarbete inom den lokala brottsförebyggande verksamheten, förbättrat samarbete mellan organisationer och invånare samt ökad hjälp mellan invånarna och andra i programmet presenterade åtgärder för att förbättra förutsättningarna för brottsförebyggande. Syftet med de presenterade åtgärderna är även att förebygga brott som äventyrar tryggheten i vardagen, såsom stölder, skadegörelse och våld i nära förhållanden och på allmänna platser. Under beredningen av programmet har mycket god praxis för att förebygga brott framkommit. Det finns anledning att öka deras ryktbarhet och rådet för brottsförebyggande fortsätter att senare sprida och presentera dem på olika sätt.

⁴ IM 2016

2 Brottsförebyggande arbete och dess verksamhetsmiljö

I detta program avser brottsförebyggande arbete alla åtgärder som ingår i förebyggandet av brott och den brottsförebyggande verksamheten, och som

- förebygger och minskar brott
- förebygger och minskar olägenheter som orsakas av brott
- förebygger och minskar risken att begå brott och falla offer för brott
- minskar rädslan för brott och
- Ökar tryggheten och trygghetskänslan.

Trots att brottsförebyggande primärt strävar efter att förebygga och minska brott, så kan det i vissa situationer (t.ex. vid impulsiva brott och psykiska störningar) vara omöjligt. Då försöker man minska de olägenheter som brottet orsakar offret och som kan yppa sig antingen direkt, genom att orsaka ett psykiskt eller ekonomiskt men, eller indirekt genom att öka den rädsla eller känsla av otrygghet som offret eller offrets anhöriga och invånarna i området känner. Även en minskning av de olägenheter som brott orsakar är ett viktigt samhälleligt mål, som ska beaktas i den nationella och lokala brottsförebyggande verksamheten. Förebyggande av brott kräver långsiktigt arbete på bred front. Verksamheten omfattar insatser av invånarna, samfunden, företagen, frivilligorganisationer och myndigheterna för att minska brott, störande beteende och risken för att bli utsatt för brott.

Brott kan förebyggas på olika sätt. *Metoder som gäller brottsmiljön* är situationellt förebyggande av brott och CPTED-metoden. *CPTED-metoden (Crime Prevention Through Environmental Design)* innebär planering av miljön och baserar sig på tanken att genom förändring av den byggda miljön och bra planering skapa tryggare platser, där möjligheterna att begå brott är färre eller där människorna känner sig tryggare och trivs. Till exempel offentliga lokaler planeras för stora mängder användare, varvid det uppkommer mer naturlig övervakning, eller så förses gångbanor och underfarter med bra belysning, så att det inte finns gömställen för eventuella gärningspersoner.⁵ Bl.a. Bostadsområdet Muotiala i Tammerfors har planerats genom att tillämpa dessa principer.⁶ EU:s brottsförebyggande nätverk (EUCPN) har utarbetat en handbok som är avsedd speciellt för poliser till stöd för medverkan i stadsplaneringen⁷ och information om trygghet vid planering av den byggda miljön har även samlats (på finska,).⁸

Grundtanken bakom *situationellt brottsförebyggande* är att brott förebyggs bäst genom att påverka situationsfaktorerna. Enligt denna approach sker brott när gärningspersonen är motiverad, målet är lämpligt och övervakningen är otillräcklig. Situationellt förebyggande passar bäst i fråga om egendomsbrott eller brott som kränker annat innehav, som inbrott i bostäder, butiksstölder och skadegörelser. Det kan även tillämpas på andra brott, till exempel för att förebygga våldsbrott under vissa förutsättningar. Fördelen med situationellt förebyggande åtgärder ligger delvis i det att

⁵ Se Sutton m.fl. 2008, Felson & Clarke 1998.

⁶ Kyttä, Puustinen & al (2008): Turvallinen asuinalue. Tampereen Muotiala suunnitelmissa ja kokemuksissa.

⁷ EUCPN 2016. CPTED Manual for police officers
http://eucpn.org/sites/default/files/content/download/files/cpted_manual_for_police_officers.pdf

⁸ Hirvola 2016

åtgärderna kan erbjuda realistiska, ofta enkla och billiga lösningar för att förebygga vissa brott på vissa platser.⁹

Med hjälp av *tillvägagångssätt som påverkar potentiella gärningspersoner* försöker man påverka de sociala och ekonomiska orsakerna som ligger bakom brottsligheten samt gärningspersonens motivation. Vid förebyggande av brott är det viktigt att göra en helhetsmässig granskning av hur brotten begås och av brottsoffren. Samma personer kan både vara gärningsmän och offer. Med verksamhetsmodeller för tidigt ingripande ingriper man i individens beteende så tidigt som möjligt, under vilket övergångsskede i individens utveckling som helst och styr personen i en riktning som förebygger att brott begås i framtiden. Metoderna för tidigt ingripande omfattar produktion av basservice eller resurser till individer, familjer, skolor eller samfund, för att kunna minimera riskfaktorernas inverkan på utvecklingen av brottslighet.¹⁰ Vanligtvis riktar sig dessa resurser och tjänster till de mest utsatta småbarnsfamiljerna, ensamstående mödrar eller tonårsmödrar eller personer som annars är i en svagare ställning.¹¹ Till exempel rådgivningsbyråerna använder olika kartläggningsblanketter, med vars hjälp man försöker identifiera riskfaktorer som är farliga för barnets utveckling, som föräldrarnas användning av alkohol och konflikter i parförhållandet. Inom dagvården åter kan barnet beviljas dagvårdsplats om det anses viktigt med tanke på barnets utveckling. För barn som uppvisar symptom genom att begå brott har det utvecklats olika former av hjälp, som polisens multidisciplinära förebyggande verksamhet (t.ex. Ankkuri), olika former av medling vid brott och i tvister, arbete som utförs av många olika organisationer och delvis uppsökande ungdomsarbete. Syftet är att minska återfallsbrottslighet genom att i samband med att straffet verkställs erbjuda den som dömts till straff program för missbruksrehabilitering och aggressionshantering. Återintegreringen i samhället stöds genom övervakad frihet på prov och ibland även med hjälp av kollegialt stöd. Vid förebyggande av återkommande våld i nära förhållanden är det viktigt att satsa på de stödtjänster som erbjuds offren och förbättra offrets rättigheter. Återkommande våld i parrelationer försöker man förebygga med hjälp av Metoden för multiprofessionell riskbedömning (MARAK).

Metoder för samarbete omfattar tre dimensioner, organisering av samhället, försvar av samhället och utveckling av samhället, dessa överlappar till viss del varandra. Med organisering av samhället avses åtgärder som förbättrar de sociala förhållandena i den lokala gemenskapen på ett sätt som gynnar både den inofficiella och officiella övervakningens funktion, ökar den sociala anpassningen bland ungdomar och stärker känslan av solidaritet mellan invånarna. Sammanslutningar kan även ordna olika former av egendomsövervakning för vissa områden med arrangemang i form av grannövervakning, som på båtklubbar. Med utveckling av samhället åsyftas bland annat förbättring av den byggda miljön, spridning av bostadsområdenas förvaltning och service, förbättrat delningsförfarande för bostäder och mångsidigare bostadsbestånd samt social och ekonomisk förnyelse av områden.¹²

I detta program omfattar samarbetet även de åtgärder, som strävar efter att minska ojämlikhet bland invånare och bostadsområden och öka invånarnas känsla av samhörighet, spontana aktiviteter tillsammans och förbättrar invånarnas möjligheter att

⁹ Se Sutton m.fl. 2008

¹⁰ Homel 2005

¹¹ Se mer (på finska)
<http://www.vakivallanvahentaminen.fi/fi/index/hyviakaytantoja/lapsuudenkehityksenjavanhemmuudentukeminen/terveydenhoitajankotikaynnit.html>

¹² Se t. ex. Laitinen & Aromaa 2005, Bennet 1998, Lane & Henry 2004 och Welsh & Hoshi 2006

delta i beslutsfattandet. De som svarade i den nationella brottsofferundersökningen ansåg att gemensamma evenemang som ordnas för invånarna i området är viktiga när det gäller att förebygga störande beteende och brottslighet. I medborgarnas syn på brottsförebyggande betonades betydelsen av förebyggande verksamhet, stark tilltro till polisen och tilltron till de brottsförebyggande metodernas effektivitet.¹³

Brottsförebyggande arbete kan utföras på olika nivåer och med olika metoder. *Primär prevention* är förebyggande verksamhet, som inriktas på hela befolkningen, dit hör till exempel en trygg boendemiljö, grundläggande utbildning, basservice och upplysande verksamhet. *Sekundär prevention* är tidigt ingripande, som fokuserar på vissa riskindivider eller riskgrupper när problemen ännu är små och i ett tidigt skede. Syftet med sekundär prevention är att identifiera problemen i ett tidigt skede och ingripa tidigt. *Tertiär prevention* fokuserar på personer som redan begått brott och då erbjuds stödåtgärder eller stödprogram, varmed man förebygger risken för återfallsbrottslighet och stöder integrering i samhället av personer som redan dömts för brott.¹⁴

¹³ Salmi & Danielsson 2014

¹⁴ Fler konkreta exempel om vad som kan göras för att minska våld på många nivåer se European Report on Preventing Violence and Knife Crime among Young People. World Health Organization. Europe. 2010. Se även Van Dijk & de Waard 1991

3 Programmetts mål och åtgärder

Att förebygga brott är inte enbart myndigheternas uppgift, utan alla kan delta i arbetet, både medborgare, organisationer, församlingar och näringslivet. Till exempel inom småbarnspedagogiken och i skolorna läggs grunden till hur vi agerar tillsammans, och barnskyddet gör ett betydande arbete för att förebygga marginalisering av ungdomar. Organisationer gör ett viktigt arbete med att hjälpa brottsoffer och på så sätt minskas olägenheterna som brotten orsakar och risken att på nytt falla offer. I fråga om ungdomar är till exempel medlingens betydelse viktig med tanke på förebyggande av återfallsbrottslighet.

Polisens förebyggande verksamhet är ett verksamhetssätt som genomgående omfattar polisens hela verksamhet. Förebyggande verksamhet finns på alla nivåer i polisorganisationen och det är en del av den polisiära helheten som säkerställer samarbetet mellan polisenheterna, deras olika linjer och sektorer. Polisens förebyggande verksamhet består av en helhet, vari ingår daglig polisverksamhet som genomförs förebyggande och specialverksamhet då polisen genomför åtgärder då det primära syftet är förebyggande förbättring av säkerhet samt grundar sig på informationsledning då man utnyttjar information som polisen under olika verksamheter aktivt skaffat, fått och analyserat för att kunna verka förebyggande.¹⁵ Riktlinjerna i redogörelsen för den inre säkerheten och visionen i strategin för polisens förebyggande verksamhet "Färre brott, mer säkerhet - tillsammans med förebyggande åtgärder" stöder visionen i det nationella programmet för brottsförebyggande (se s. 7) och de kompletterar varandra.

Vid förebyggande av brott behövs många aktörer, eftersom brottsförebyggande verksamhet kan genomföras på många olika sätt och som samarbete mellan flera aktörer. Även medborgarna är en viktig resurs i sina egna bostadsområden, när gemenskap skapas och trygghetskänslan på så sätt ökas.

Bakom det nationella programmet för brottsförebyggande fanns ett behov av att uppdatera "Trygga tillsammans" för att tjäna dagens medborgarskap och medborgarsamhälle. Bakom programmet finns följande mål som godkänts av rådet för brottsförebyggande:

1. Klarlägga hur brottsförebyggande anknyter till kommunens övriga planer
2. Förbättra samarbetet och nätverken mellan myndigheterna, näringslivet, organisationerna och medborgarna när det gäller förebyggande av brott
3. Öka kunnandet om brottsförebyggande verksamhet på lokal och riksomfattande nivå
4. Främja processer för att höra invånarna och olika frivilligorganisationer när förebyggande av brott planeras
5. Utveckla medborgarnas delaktighet och möjligheter att påverka det brottsförebyggande arbetet och främjandet av upplevd trygghet

¹⁵ IM 2014a, 4.

Åtgärderna i programmet bereddes på nio workshoppar, som genomfördes på olika håll i Finland. Sex av dem koordinerades av sekretariatet för rådet för brottsförebyggande tillsammans med lokala aktörer. Två av workshopparna var workshoppar för ungdomar och resten workshoppar för personer som utför brottsförebyggande arbete. Workshoppar för experter genomfördes med world café-metoden. Tre workshoppar genomfördes i samarbete med Finland Settlementförbund rf och de behandlade gott grannskap och ökad samverkan mellan asylsökande och invånarna. (Se bilagorna 1 och 2) Åtgärderna som kommit fram som idéer vid workshopparna bearbetades av sektionen för lokalt brottsförebyggande arbete vid rådet för brottsförebyggande.

Nedan finns en utförligare beskrivning av de konkreta åtgärder, varmed dessa mål eftersträvas. I samband med åtgärderna finns de medverkande samarbetsparterna angivna samt den preliminära tidtabellen.

3.1 Brottsförebyggandets anknytning till kommunens övriga planer

Genom statsrådets principbeslut 1999 inleddes ett nationellt program med namnet "Trygga tillsammans" för att utveckla den brottsförebyggande verksamheten. Nästa betydande steg i utvecklingen av det lokala säkerhetsarbetet skedde i och med Programmet för den inre säkerheten (IM 2004) när innehållet i de lokala brottsförebyggande planerna började breddas till lokala säkerhetsplaner och hela säkerhetsplaneringsprocessen började klargöras. Inrikesministeriet tillsatte en arbetsgrupp 4.4.2005 för att utarbeta ett förslag till vidareutveckling av den regionala och lokala säkerhetsplaneringen och för att utarbeta en nationell modell. Arbetsgruppens uppgift baserade sig på beslutet som statsrådet fattade 23.9.2004 om programmet för den inre säkerheten, där de strategiska riktlinjerna och åtgärderna för vidareutveckling av säkerhetsplaneringen som påbörjats enligt besluten i det nationella programmet för brottsförebyggande – Trygga tillsammans, som statsrådet fastställde 1999, samt för att öka säkerhetsplaneringens genomslagskraft. Arbetsgruppen offentliggjorde sina rekommendationer 2006.¹⁶

I statsrådets principbeslut om programmet för den inre säkerheten avsågs med inre säkerhet ett sådant tillstånd i samhället där alla får de friheter och rättigheter som det rättsliga systemet garanterar dem och en samhällstrygghet fri från rädsla eller otrygghet på grund av brottslighet, störningar, olyckor och fenomen och förändringar i det finländska samhället eller i den globaliserade omvärlden. Detta principbeslut och definitionen av inre säkerhet gjorde att kommunledningen och olika förvaltningsars samt sektorer kom i centrum för säkerhetsarbetet. Programmet för den inre säkerheten genomfördes som en del av planeringen av de olika förvaltningsområdenas verksamhet och ekonomi samt resultatstyrning både i det regionala och lokala samarbetet för den inre säkerheten och i säkerhetsplaneringen.

I inrikesministeriets rapport¹⁷ föreslogs det att säkerhetsplanen ska göras till en del av den elektroniska välfärdsberättelsen i kommunerna. I den begränsade utredning som sekretariatet för rådet för brottsförebyggande gjort för beredningen av pro-

¹⁶ IM 2006.

¹⁷ IM 2014b

grammet hade säkerhets- och välfärdsplanen sammanfogats endast i några kommuner.¹⁸

Finlands Kommunförbund svarar för utvecklingen av den elektroniska välfärdsberättelsen och målet är att införa den i alla kommuner. Välfärdsberättelsen är en viktig del av ledningen av kommunens strategiska verksamhet samt planeringen, genomförandet och utvärderingen av ekonomin. De saker som ska genomföras i kommunerna finns beskrivna i kommunstrategin, som i sin tur ligger till grund för planeringen av verksamheten och ekonomin. Välfärdsberättelsen preciserar de aspekter som gäller främjandet av välfärden i kommunstrategin samt i verksamhets- och ekonomiplanen. Där kan en noggrannare beskrivning göras av fokusområdena, utvecklingsobjekten, målen, åtgärderna och resurserna för kommunens verksamhet samt de utvärderingsnormer, varmed resultatet av verksamheten följs upp. De olika sektorernas program och planer kompletterar vid behov den elektroniska välfärdsberättelsen.

Att göra det brottsförebyggande arbetet till en del av den elektroniska välfärdsberättelsen är ett sätt att sammanbinda brottsförebyggande ärenden med kommunens strategi, planeringen av verksamheten och ekonomin samt beslutsfattandet. Detta ökar även möjligheterna att allokera resurserna till objekt som är viktiga med tanke på brottsförebyggande arbete.

Åtgärd:

1. Brottsförebyggande tas med i kommunens strategi samt i välfärds- och säkerhetsarbetet så att genomförandet av de brottsförebyggande åtgärderna säkerställs på lokal nivå som ett samarbete mellan olika förvaltningsområden (bl.a. social-, hälso-, ungdoms-, utbildnings-, kultur-, räddnings- och planläggningsväsendet samt det tekniska väsendet, byggkontrollen och polisen). Likaså är det nödvändigt att trygga det brottsförebyggande arbetets resursallokering och uppföljning samt säkerställa samarbetet mellan landskapen och kommunerna.

Samarbetsparter: **Kommuner**, Finlands Kommunförbund, IM, RTN, SHM, UKM, MM, regionförvaltningsverken, landskapen, kommunfullmäktige, de regionala och lokala styrgrupperna för välfärds- och säkerhetsplaneringen, kontaktpersonerna inom brottsförebyggande.

Tidtabell: 2017–

Att främja kommuninvånarnas välfärd är kommunens grundläggande uppgift (Kommunallagen 2015/410). Besluten som fattas i kommunförvaltningen är ofta betydande samt omfattande och de påverkar kommuninvånarna och deras säkerhet samt kommunens ekonomi. Finlands Kommunförbund rekommenderar att effekterna av besluten bedöms på förhand med hjälp av metoden Förhandbedömning av effekter.

¹⁸ Sekretariatet för rådet för brottsförebyggande gjorde 2016 en begränsad kartläggning av användningen av säkerhetsplanerna (Erkinjuntti 2016). I kartläggningen ingick 26 kommuner, som valts på basis av att de har en säkerhetsplan och den sträcker sig åtminstone fram till 2016. Innehållet i säkerhetsplanerna blev ett mål i programmet för den inre säkerheten (t.ex. minskning av alkoholrelaterade säkerhetsproblem och förbättring av säkerheten för de äldre). I fråga om målgrupperna framkom förbättring av säkerheten för ungdomar, barn och äldre i säkerhetsplanerna. Specialgrupper, som etniska minoriteter, personer med funktionsnedsättningar och personer som genomgår mental rehabilitering hade fått mindre uppmärksamhet bland dem som var med i utredningen. Endast i två kommuner av dem som var med i kartläggningen användes en kombinerad säkerhets- och välfärdsplan, de övriga hade en separat säkerhetsplan.

ter (EVA). Bedömningen ska göras till en del av bedömningen av planeringen och genomförandet av kommunens verksamhet och ekonomi.¹⁹ EVA är avsedd för förtroendevalda, tjänsteinnehavare och beredare i kommunerna och samkommunerna och i tillämpliga delar för kommunala affärsverk. Även inom olika sektorer förpliktar speciallagstiftningen kommunerna att bedöma konsekvenserna av besluten.

Åtgärd:

2. En modell för bedömning av säkerhetskonskvenserna utarbetas som stöd för kommunalt beslutsfattande. Med hjälp av modellen bedöms i synnerhet beaktandet av den brottsförebyggande aspekten i beredningen av kommunalt beslutsfattande.

Samarbetsparter: **Finlands Kommunförbund**, RTN, LSSAVI:s nätverk kring säkerhetsforskning, IM, regionförvaltningsverken, universitet, yrkeshögskolor

Tidtabell: 2017–2018

Ett centralt mål för den lokala brottsförebyggande verksamheten är att effektivera det förebyggande arbetet så att det begås mindre brott och störningar samt att människornas säkerhet och trygghetskänsla förbättras. Utmaningarna med det förebyggande arbetet ökas av att det ofta är flera olika aktörer som är ansvariga för de förebyggande åtgärderna än för de korrigerande åtgärderna. Dessutom ses nyttan det förebyggande arbetet först efter en längre tid. Förebyggande av marginalisering, identifiering av riskgrupper och trygg samhällsplanering är exempel på långsiktigt säkerhetsarbete, vars resultat ofta ses först efter många år. Trots att långvarigt säkerhetsarbete medför kostnader för kommunen, minskar det dock andra nackdelar med brott, som de kostnader brottsofferupplevelserna medför och rädslan för brott.

I Finland har beräkningar utifrån olika kriterier gjorts om betydelsen av förebyggandet av marginalisering och förebyggande verksamhet. Till exempel Irma Moilanen gjorde vid Uleåborgs universitet i slutet av 1990-talet en beräkning av hur mycket det kostar att försumma behandlingen av beteendestörningar och mentala störningar hos unga.²⁰ Jukka Ohtonen har sammanställt observationer om kostnaderna för barnskyddet och för ökad arbetslöshet till följd av ringa utbildning.²¹ Även kostnaderna för våld som riktas mot kvinnor har bedömts.²² Institutet för hälsa och välfärd har inlett ett projekt för att bedöma de kostnader som våldtäkt orsakar samhället. Befintliga finländska och internationella modeller utnyttjas vid utveckling av bedömningen av kostnaderna för brottsförebyggande arbete och förebyggande av brott.

¹⁹ Som stöd för införandet av EVA har en beredningsprocess och ett elektroniskt EVA verktyg utarbetats. De finns på adressen www.hyvinvointikertomus.fi.

²⁰ Regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finland 2012

²¹ Ohtonen 2015; Säkäjärvi & Kinnunen 2013

²² Heiskanen och Piispa 2000 & 2002

Åtgärd:

3. Man utvecklar metoder för att bedöma om åtgärderna inom det brottsförebyggande arbetet och förebyggandet av brott är kostnadseffektiva.

Samarbetsparter: **RTN**, VATT, VTT, THL, universitet, yrkeshögskolor, representanter för kommunerna

Tidtabell: 2017–2019

Som stöd för den elektroniska välfärdsberättelsen har indikatorer, som säkerhetsindikatorer, utvecklats i Sotkanets databas. Kommunerna kan lägga till sina egna indikatorer i den elektroniska välfärdsberättelsen och arbetsredskapet är öppet för att ta emot eventuella nya databaser. Den kartläggning av nuläget och verksamhetsmiljön som ska göras inom den brottsförebyggande verksamheten drar nytta av indikatorer med anslutning till säkerhet i den elektroniska välfärdsberättelsens. Den elektroniska plattformen ska utvecklas så att den söker information från olika portaler och inkluderar geografisk information samt parametrar som mäter säkerheten. I den brottsförebyggande verksamheten kan även mapping-metoden användas och polisens brottsanmälningsuppgifter kan utnyttjas för att fastställa specifikt brottsdrabbade områden (hotspot) och för att inrikta brottsförebyggande metoder.²³

Åtgärd:

4. Indikatorerna i den elektroniska välfärdsberättelsen utvecklas så att regional information om brottslighet och välfärdsindikatorer fås.

Samarbetsparter: **Finlands Kommunförbund**, THL, regionförvaltningsverken, landskapen, RTN, polisen

Tidtabell: 2017–2019

3.2 Förbättra samarbetet och nätverken mellan myndigheterna, näringslivet, organisationerna och medborgarna

I enlighet med målen i det strategiska programmet för statsminister Juha Sipiläs regering²⁴ publicerade inrikesministeriet den 19 maj 2016 en redogörelse för situationen i den inre säkerheten, där polisens uppgifter och målen för verksamheten bedömdes. Redogörelsen ligger till grund för att bearbeta strategin för den inre säkerheten, där även olika myndigheters samarbetsförfaranden som den övergripande säkerheten förutsätter och de mest centrala utmaningarna för den inre säkerheten behandlas ingående och där de mål och indikatorer som lämpar sig för uppföljning

²³ Piispa, Järvinen & Korhonen (2008).

²⁴ RP 2015

av den inre säkerheten bestäms. Ett centralt mål i strategin för den inre säkerheten är att säkerställa att myndighetsverksamheten har en hållbar grund, så att genuint partnerskap kan byggas för att främja den inre säkerheten. Enligt strategin förutsätter den inre säkerheten djupt och engagerat samarbete både mellan olika myndigheter och mellan frivilligorganisationer, den närmaste omgivningen, näringslivet och ett flertal andra aktörer.²⁵

Att stärka det övergripande säkerhetstänkandet nationellt, inom EU och inom ramen för det internationella samarbetet förs fram i regeringens strategiska program.²⁶ Enligt programmet gäller detta framför allt nya och omfattande hot som påverkan av hybridkaraktär, cyberattacker och bekämpning av terrorism och målet är att stärka de inre förutsättningarna för den yttre säkerheten. Arbetet med uppdateringen av samhällets säkerhetsstrategi pågår till denna del.

Rådet för brottsförebyggande har med tanke på att brottsförebyggande en betydande roll i att främja den inre säkerheten. Målen i strategin för den inre säkerheten och det lokala programmet för brottsförebyggande stöder varandra och rådet kommer för egen del att främja de mål som fastställts i strategin för den inre säkerheten. Rådet för brottsförebyggande svarar för utveckling och koordinering av den brottsförebyggande verksamheten på statsrådsnivå i enlighet med förordningen (396/2007, 2 §).

Åtgärd:

5. Rådet för brottsförebyggande främjar utvecklingen och koordineringen av den brottsförebyggande verksamheten på statsrådsnivå och svarar för egen del för genomförandet av de mål som fastställts i strategin för den inre säkerheten.

Samarbetspart: **RTN**

Tidtabell: 2016–

Regionförvaltningsverket har en central roll när det gäller att främja välfärds- och säkerhetsplanering på regional och lokal nivå samt samordna beredskapsplaneringen och beredskapen (Lag om regionförvaltningsverken 896/2009). I 17 a § i lagen stadgas det om samarbetet mellan regionförvaltningsverken och polisen, främjandet av säkerhetsplaneringen inom region- och lokalförvaltningen, stödande av de behöriga myndigheterna inom området när dessa leder säkerhetssituationer och samordning av dessa myndigheters verksamhet och annat regionalt myndighetssamarbete i fråga om polisväsendet. Regionförvaltningsverken och Polisstyrelsen ska samarbeta i ärenden som gäller utvärdering av den regionala tillgången till polisens tjänster.

Regionförvaltningsverkets uppgift är att övervaka att kommunerna följer lagstiftningen och att samordna beredskapen och beredskapsplaneringen för kommunerna, staten och andra myndigheter inom sitt verksamhetsområde. I samband med landskapsreformen fastställs regionförvaltningsverkens och landskapens uppgifter i fråga om säkerhet och brottsförebyggande på nytt.

²⁵ IM 2016, 53

²⁶ RP 2015

Åtgärd:

6. Den brottsförebyggande aspekten tas med i verksamheten för de regionala välfärdsnätverk som ska grundas vid regionförvaltningsverken.

Samarbetsparter: **Regionförvaltningsverken**

Tidtabell: 2016–

Landskapsreformen träder i kraft i början av 2019. I reformen kommer uppgifterna för kommunerna, landskapen, regionförvaltningsmyndigheterna och andra myndigheter som verkar inom området att fastställas på nytt. De 18 landskap (självstyrande områden) som ska grundas bär ansvar för att ordna- och finansiera social- och hälsovårdstjänsterna. Dessutom bildas fem samarbetsområden utifrån de nuvarande specialupptagningsområdena. Även andra än social- och hälsovårdsuppgifter torde överföras till landskapen enligt det som föreslagits i regeringens riktlinjer den 5 april 2016.

Kommunerna svarar även i fortsättningen för skötseln och främjandet av sysselsättningen i enlighet med gällande lagstiftning. Kommunen har fortfarande ansvaret för främjandet av kompetensen och bildningen samt hälsan och välfärden, motions-, kultur- och andra fritidstjänster, ungdomsväsendet, den lokala näringspolicyn, markanvändningen, planläggningen, byggandet och stadsplaneringen. Landskapen ansvarar för social- och hälsovården, räddningsväsendet, miljö- och hälsoskyddet, de regionala utvecklingsuppgifterna och främjandet av näringarna, styrningen och planeringen av användningen av områden samt för främjandet av landskapsidentiteten och -kulturen. Landskapen svarar dessutom för de övriga regionala tjänster som anges i lagstiftningen. I fråga om säkerheten ingår i landskapets uppgifter förebyggande tjänster för att främja social välfärd och hälsa samt regional beredskap som ingår i samhällets säkerhetsstrategi och att stöda och samordna den i de ärenden som ingår i landskapets uppgifter. I samband med landskapsreformen utreds landskapens och regionförvaltningsverkens roll i säkerhetsarbetet. För små kommuner kan reformen när den genomförs ge extra möjligheter, om landskapen får en roll inom samarbets-, koordinations- och expertuppgifter i anslutning till brottsförebyggande.

Arbetet i arbetsgrupper pågår i anslutning till landskapsreformen och i beslutet om inrättande har det antecknats att nödvändiga substansexperter kallas till grupperna.

Åtgärd:

7. I samband med lanskapsreformen utreds det vilken roll olika parter har inom brottsförebyggandet samt i att skapa samarbete och bilda nätverk. När lanskapsreformen träder i kraft kontrolleras de olika parternas roller och ansvar vid genomförandet av programmet för brottsförebyggande.

Samarbetsparter: **JM**, FM

Tidtabell: 2016–2018

En stor del av kommunens verksamhet är sådan som påverkar säkerheten. Sådan verksamhet är till exempel planering av markanvändning, social- och hälsovårdsväsendet, teknisk service, dagvård, ungdomsväsendet, undervisnings- och kulturväsendet. Kommunen fattar alltså som en del av sin egen verksamhet beslut, som har stor inverkan på säkerheten nu och i framtiden.

Aktörer inom den tredje sektorn ska tas med i planeringen och genomförandet, eftersom de ofta har information om många slags befolkningsgruppers situation, som etniska minoriteter, invandrare, ungdomar och äldre. Myndigheterna får inte s.k. tyst information. Organisationens styrka är även tjänster med låg tröskel, dit det kan vara lättare för många att ta kontakt i synnerhet om det inte går att lita på myndigheterna helt och hållet.

Vid planeringen av sammansättningen i den grupp som deltar i det brottsförebyggande arbetet ska kommunens särdrag beaktas. I bilaga 3 finns en förteckning med exempel på de roller som aktörerna i fråga har inom det brottsförebyggande arbetet. Listan täcker inte all deras verksamhet.

Åtgärd:

8. En brottsförebyggande aspekt inkluderas i de lokala (kommuner/ekonomiska regioner) välfärds och säkerhetsgrupperna. I arbetsgruppens sammansättning beaktas områdets befolkningsgrupper, aktörer inom det brottsförebyggande arbetet och kriminalitetsproblemets särdrag. Beroende på ort rekommenderas det att åtminstone polisen, social-, hälso-, undervisnings- och ungdomsväsendet samt byggnadsväsendet/stadsplaneringen, representanter för näringslivet och en mångsidig representation av invånare (t.ex. områdesråd) och organisationer medverkar.

Samarbetsparter: **Kommuner**, aktörer inom välfärds- och säkerhetsplanering, polisen

Tidtabell: 2016–

Säkerhetsarbete och förebyggande av brott ska inte anses som ett "extra" arbete för personer som deltar i det utan som en fast del av deras grundläggande uppgift. På lokal nivå finns det ingen anledning att skapa parallella eller överlappande strukturer, som sprider de tillgängliga resurserna. Samarbetet ska ordnas så att resurserna allokteras till det egentliga arbetet och ansvaret för att koordinera säkerhetsarbetet och

förebygga brott ligger hos en person. Till exempel i Helsingfors och i Esbo fungerar en poliskoordinator, som är kontaktperson mellan staden och polisen. I koordinators arbete har omfattande kännedom om förvaltningsområdena och kunnande inom säkerhetsbranschen visat sig nyttiga. Samarbetets struktur ska beskrivas tydligt och öppet så att byte av personer som deltar i samarbetet inte påverkar samarbetets kontinuitet.²⁷ De lokala kontaktpersonernas förebyggande arbetet främjas av ett samarbetsnätverk med tydlig struktur och en administratör. Genomförandet av strategin för polisens förebyggande arbetet stöds av en nationell EET-styrgrupp, som har i uppgift att koordinera den riksomfattande utvecklingsverksamheten.

Åtgärd:

9. Till varje kommun/ekonomisk region utses en kontaktperson eller koordinator, som har i uppgift att främja och koordinera brottsförebyggande i området. Uppgiften kan göras till en del av ett mera omfattande säkerhetsarbete. Utreder behovet av även ett riksonfattande koordineringsorgan.

Samarbetsparter: **Kommunerna**, RTN

Tidtabell: 2016–2017

3.3 Öka kunnandet inom det brottsförebyggande arbetet

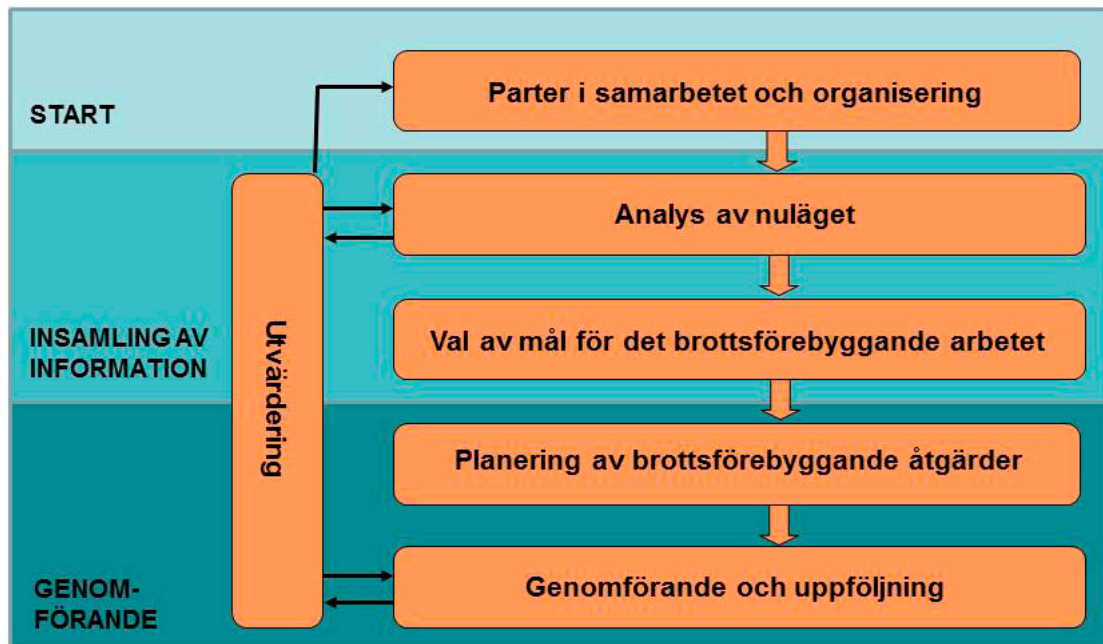
Den lokala brottsförebyggande verksamheten ska basera sig på evidensbaserad kunskap. Kommunerna är olika, deras säkerhetssituation, utmaningar och utvecklingsbehov varierar. Utgångspunkten för säkerhetsplaneringen är lokalt identifierade säkerhetsproblem och att planmässigt ingripa i dem. I det brottsförebyggande arbetet ingriper man i problemen i nuläget, men det är bra att se förutseende på framtiden, till exempel genom planläggning. Orsakerna till säkerhetsproblemen ska analyseras och planera åtgärder och prioriteringen av dem utifrån analyserad kunskap samt bedöma effekterna av genomförda åtgärder.²⁸ Med tanke på resultatet av brottsförebyggande arbete är det viktigt att fokusera på ett begränsat antal problem och att avhjälpa dem.

Det är bra att granska brottsförebyggande arbete som en processaktigt framskridande helhet. Sålunda vet alla tydligt om processens skeden. Beskrivning av processen säkerställer även att dess skeden är länkade till varandra.

²⁷ Behovet av en person som ansvarar för säkerheten upptäcktes även i det pilotprojekt som rådet för brottsförebyggande genomförde i Träskända. En av de centrala rekommendationerna var att ta med säkerhetsplaneringen som en del av stadens verksamhetsplanering och utse en kontaktperson (JM 2009, 75).

²⁸ Brå 2015

Figur 1. Det brottsförebyggande arbetets process.

Aktörer på lokal nivå behöver information om den brottsförebyggande processen och metoder, för att samarbetet inom förebyggandet av brott ska kunna förbättras på lokal nivå samt för att effektivare kunna använda organisationernas och invånarnas kompetens och kunskaper. Den brottsförebyggande aspekten och förmedlandet av metoder är även viktiga för stadens ledning och branschdirektörerna. Förutom kunskap om brottsförebyggande behövs utbildning i att leda nätverk. Den enda yrkeshögskolan i Finland som erbjuder utbildning i brottsförebyggande arbete är yrkeshögskolan Laurea. Universiteten ordnar sporadiska kurser som tangerar ämnet. Utbildning som ordnas med olika metoder behöver både de som avlägger yrkesinriktad examen och de som kompletterar sin yrkeskompetens.

Åtgärder:

10. En arbetsgrupp tillsätts för att utreda behovet av och metoder för brottsförebyggande utbildning i samarbetet med de läroverk och universitet som ger utbildning i branschen.

Samarbetsparter: **RTN/undersökningssektionen**, universitet och yrkeshögskolor, LSSAVI:s nätverk kring säkerhetsforskning

Tidtabell: 2016–2017

11. Regionförvaltningsverken och rådet för brottsförebyggande ordnar i samarbete med landskapen regionala möten och seminarier om brottsförebyggande, dit bl.a. tjänsteinnehavare och förtroendevalda i kommunen och regionen samt en mångsidig representation för näringslivet, organisationer och boendeföreningar bjuds in. Utbildningar och seminarier genomförs även på svenska.

Samarbetsparter: **RTN**, regionförvaltningsverken

Tidtabell: 2016–

Vid hörandet av ungdomarna i beredningsfasen av programmet framkom det att det inte erbjuds tillräckligt med information om brottslighet och brottsförebyggande i skolorna. Undervisningen av färdigheter i anslutning till säkerhet och medborgarskap har stärkts i den nya läroplanen som trädde i kraft 2016.²⁹ I fostran och läromaterial som hänför sig till säkerhet och brottsfrågor är det viktigt att reda ut de många slags mekanismer som ligger bakom brottsligheten. I samband med undervisningen ska även de färdigheter som datasäkerheten förutsätter beaktas så att ungdomarna lär sig bedöma hurdana risker som kan förknippas med tjänsterna och hur dessa risker kan förebyggas och till vem suspekta fenomen kan meddelas.

Åtgärder:

12. Tar fram läromaterial om brottsförebyggande arbete till skolorna och ungdomsväsendet på alla inhemska språk.

Samarbetsparter: **RTN**, UKM, Utbildningsstyrelsen, universitet, yrkeshögskolor, organisationer som arbetar med barn och unga, läromedelsproducenter

Tidtabell: 2017–2020

13. Ser till att undervisning i främjande av säkerhet ges i skolorna och vid läroanstalterna i enlighet med läroplanerna, i synnerhet i samband med undervisning i samhällslära och hälsokunskap.

Samarbetspart: **Utbildningsstyrelsen**, kommunerna

Tidtabell: 2016–

²⁹ Enligt statsrådets beslut övergår man till undervisning enligt den nya timfördelningen och de nya läroplanerna från och med början av höstterminen 2016. Detta innebär att de lokala läroplanerna ska vara klara och officiellt godkända före 1.8.2016. De lokala läroplanerna utarbetas utifrån grunderna i den nya läroplanen som blir klar i slutet av 2014.

14. Skapar ett samarbetsnätverk för att sprida kunskap om förebyggande av brott till aktörer inom organisationer som arbetar med ungdomar.

Samarbetsparter: **Finlands Ungdomssamarbete Allians rf**, UKM, RTN representanter för ungdomsorganisationer

Tidtabell: 2017–

I databasen med utvärderingsundersökningar av inhemskt brottsförebyggande arbete inkluderas utvärderingsundersökningar där det gjorts vetenskaplig utvärdering av brottsförebyggande åtgärder som genomförts i Finland. I fråga om undersökningarna samlas det information om den part som genomfört undersökningen, om åtgärden, om utvärderingsmetoden och om centrala resultat i synnerhet med betoning på åtgärdens effekt. I databasen inkluderas publicerade undersökningar och godkända lärdomsprov. Databasen utökas när forskare matar in information om sina undersökningar i den med hjälp av det elektroniska användargränssnittet. Syftet är att stöda och utveckla utvärderingsundersökning inom brottsförebyggande arbete och erbjuda alla som är intresserade av frågan information om effekten av olika åtgärder i ljuset av forskningsresultat. Databasen är avsedd att vara permanent och att växa.

Åtgärd:

15. Rådet för brottsförebyggande samlar utvärderingsundersökningar inom inhemskt brottsförebyggande arbete i en databas, som bidrar till att analysera om det brottsförebyggande arbetet är effektivt, nyttigt och kostnadseffektivt.

Samarbetsparter: **KRIMO** och RTN/undersökningssektionen

Tidtabell: 2017–

Justitieministeriet har av sitt årliga understödsanslag i budgeten reserverat statsunderstöd för brottsförebyggande arbete och utvärderingen av det. Med understöden har den lokala brottsförebyggande verksamheten utvecklats, det har spridits information om brottsförebyggande arbete och utvecklats god praxis, som kunnat spridas. För undersökningar av brottsförebyggande arbete och utvärdering av projekt har än så länge inget separat understöd anvisats.

Åtgärd:

16. Ökar det statliga understödet till undersöknings- och utvecklingsprojekt inom den brottsförebyggande verksamheten.

Samarbetspart: **JM**

Tidtabell: 2020

3.4 Hörande av invånarna och olika frivilligorganisationer när förebyggande av brott planeras

I 22 § i kommunallagen konstateras det att kommuninvånarna och de som utnyttjar kommunens tjänster har rätt att delta i och påverka kommunens verksamhet. Fullmäktige ska sörja för mångsidiga och effektiva möjligheter att delta. Deltagande och påverkan kan främjas i synnerhet genom att: 1) diskussionsmöten och tillfällen för hörande samt invånarråd ordnas, 2) invånarnas åsikter reds ut innan beslut fattas, 3) företrädare för dem som utnyttjar tjänsterna väljs in i kommunens organ, 4) möjligheter att delta i ekonomiplaneringen ordnas, 5) tjänsterna planeras och utvecklas tillsammans med dem som utnyttjar tjänsterna, 6) invånare, organisationer och andra sammanslutningar stöds när de tar egna initiativ till att planera och bereda ärenden.

Kommunen ska informera kommuninvånarna, de som utnyttjar kommunens tjänster, organisationer och andra samfund om kommunens verksamhet. Kommunen ska informera om hur man kan delta i och påverka beredningen av besluten. I kommunikationen ska det användas ett klart och begripligt språk och olika invånargrupperns behov ska beaktas. (5 kap. 29 § i kommunallagen)

Internationella utredningar och utvärderingsundersökningar stöder påståendet om att brottsförebyggande projekt lyckas bättre ju mer information kommuninvånarna och de som använder tjänsterna får om projekten och deltar i genomförandet av dem.³⁰ I det brottsförebyggande arbetet ska även invånarna beaktas, eftersom de har god kunskap om områdets säkerhetsproblem och möjligtvis även förslag till förbättring av säkerheten i området. Invånarnas medverkan skapar även social samhörighet. Vid hörandet av invånarna ska olika befolkningsgrupper, som barnfamiljer, äldre, ungdomar, personer som bor i ägar- och hyresbostad, olika minoriteter, bilister och personer som inte har bil beaktas. Samhällen ska alltså inte behandlas som en helhet, utan eventuella konflikter som förekommer mellan intressegrupper inom samhället ska beaktas.

Samarbetet mellan lokala intressegrupper kan genom generalisering indelas i olika skeden enligt hur aktiv roll invånarna förväntas ha. På den första nivån är informationen och kommunikationen såtillvida enkelriktad att det är upp till mottagaren om han eller hon plockar upp meddelandet eller inte och ingen respons förväntas nödvändigtvis på dylik kommunikation. Det är snarare förmedling av information.

³⁰ se t.ex. Forrest et al. 2005

Åtgärd:

17. I den brottsförebyggande aspekten inkluderas utbildning av personer som ansvarar för kommunens kommunikation, så att de på ett tydligt språk och med användning av olika kommunikationskanaler kan informera kommuninvånare och organisationer om den lokala säkerhetssituationen, förebyggande av brott och aktörer.

Samarbetspart: **Finlands Kommunförbund**

Tidtabell: 2016–

På följande nivå är utgångspunkten för kommunikationen att ge invånarna åtminstone en begränsad möjlighet att påverka och uppmuntra dem att ta ställning och komma med förslag. Konkreta exempel är föräldrakvällar som ordnas i skolorna, ungdomsevenemang som ordnas på ungdomsgårdarna och evenemang som boendeföreningar ordnar, där man kan berätta om fenomen i regionen eller på orten och uppmuntra deltagarna att komma med idéer och dela förslag. Till dessa evenemang går det ibland att även få frivilliga tolkar, varvid olika språkgruppers behov kan beaktas. Även genom att besvara boendeenkäter går det att framföra sin åsikt, även om svaren behandlas statistiskt.³¹

Åtgärd:

18. Säkerställer att information ges till kommuner, invånare och organisationer om den lokala säkerhetssituationen, förebyggande av brott och aktörer med användning av sådana kanaler som gör tröskeln att ta kontakt lägre och möjligheterna att samarbeta ökar. Utreder behovet av inriktad information till olika grupper.

Samarbetsparter: **Kommuner**, lokala välfärds- och säkerhetsarbetsgrupper, Finlands Kommunförbund, kommunens kontaktperson för brottsförebyggande, frivilligorganisation

Tidtabell: 2016–

Internet och sociala medier kan utnyttjas lokalt för att höra olika invånargrupper. För hörande har utvecklats många slags aktiverande kanaler och verksamhetsmodeller. Sådana kanaler är till exempel de elektroniska demokratitjänster som upprätthålls av justitieministeriet, som *otakantaa.fi*, *nuortenideat.fi* och *kuntalaisaloite.fi*, som finns samlade på webbplatsen *demokratia.fi*. Dessa kan även utnyttjas lokalt för att höra medborgare. I många städer fungerar motsvarande webbforum för offentlig diskussion. Till exempel avsnittet Delta och påverka som finns på Vanda stads framsida är ett exempel på en väl genomförd tjänst. Problemet med de kanaler för deltagande som fungerar på nätet är att de vanligtvis är obekanta eller har konstaterats vara ointressanta. Dragningskraften och effekten hos aktiverande försök minskas även av

³¹ Rådet för brottsförebyggande har utarbetat och publicerat en säkerhetsenkät, som kommunerna kan använda kostnadsfritt för att mäta invånarnas säkerhet och känsla av trygghet i sitt område. En kommun som regelbundet genomför säkerhetsenkäten, kan i den elektroniska välfärdsberättelsens säkerhetsdel införa de indikatorer som den anser nödvändiga från enkäten.

det att ärendelistan för diskussionen bestäms av tjänstemän och beslutsfattare. Medborgarna kan vanligtvis inte påverka utformningen av agendan.

I minister Sipiläs strategiska regeringsprogram betonas även digitala försök. Förhoppningsvis underlättar digitaliseringen även uppkomsten av förtroende, växelverkan och utnyttjande av försök. I detta program har utvecklats åtgärder som i sig gynnar regeringsprogrammets principer: innovativa lösningar eftersträvas, tjänsterna förbättras, företagsamhet gynnas och det regionala och lokala beslutsfattandet och samarbetet stärks. I försöken utnyttjas medborgarorienterade förfaringssätt och med dem påskyndas reaktion samt förutseende vid lösningen av samhällsproblem och regeringens strategiska mål främjas.³²

Till exempel polisinsatserna i Helsingfors deltar i ett EU finansierat projekt, där det utvecklas en modell för närpolisverksamhet. Modellen kan dimensioneras efter lokala, regionala och nationella behov. I projektet testas teknologiska medel för att öka samarbetet mellan medborgarna och polisen. Parallellt med EU-projektet utvecklas en elektronisk plattform och applikation, med vilken samarbetet mellan polisen, olika myndigheter, organisationer och medborgare ökas för att lösa problem som äventyrar de lokals säkerhet eller trivsel. Applikationen följer arbetsmodellen för polisens förebyggande verksamhet.

Åtgärd:

19. Grundar en arbetsgrupp för att utreda hurdana mobilapplikationer används och hur de lämpar sig för det att invånarna kan anmäla brott och störande beteende i sitt område och komma med förslag för att förbättra situationen. Utgående från utredningsarbetet fattas beslut om spridning av modellen.

Samarbetspart: **RTN**, Polisstyrelsen, regionförvaltningsverken/landskapen, de kommuner och organisationer som testat applikationerna.

Tidtabell: 2018–2019

8 § i ungdomslagen förpliktar att anordna möjlighet för unga att delta i behandlingen av ärenden som gäller ungdomsarbete och ungdomspolitik på lokal och regional nivå. De unga ska därtill höras i ärenden som berör dem. En motsvarande förpliktelse finns i regeringens proposition till ny ungdomslag (RP 111/2016). I workshopparna som riktade sig till ungdomar och som genomfördes i Vasa och i Jyväskylä uttryckte ungdomarna sitt intresse att bli hörda i frågor som bekymrar dem lokalt och om sina brottsofferupplevelser och föreslog lokala enkäter och enkätundersökningar. Bland unga görs dock redan regelbundet nationella undersökningar, som till exempel Undersökningen av säkerheten i läroanstalterna, som är en del av Institutet för kriminologi och rättspolitik (HU) system med enkäter om ungdomsbrottslighet.³³ Därför

³² RP 2015, 26–27

³³ Undersökningen av säkerheten i läroanstalterna strävar efter att mäta ovanligare och allvarigare gärningsformer än det är möjligt att göra i en stickprovsbaserad skolenkät; dessutom täcker undersökningen brott som riktar sig mot läroanstalten som institution (t.ex. skadegörelse, egendomsbrott). Det är fråga om en enkät som riktar sig till läroanstaltens rektorer, med vilken brottslighet som riktat sig mot eleverna, personalen och institutionen mäts. I undersökningen beaktas även riskfaktorer samt läroverkens säkerhets- och kontrollförfaranden. Undersökningen är en totalundersökning vid enheterna inom den finskspråkiga grundläggande utbildningen och gymnasieutbildningen. Undantag utgör läroanstalter, med endast klasserna 1–6 inom den grundläggande utbildningen; av denna grupp tas endast ett stickprov på 25 procent. År 2016 riktade sig undersökningen till cirka 1500 läroanstalter.

är det bra att fortsätta att lokalt utveckla tillämpningsmöjligheterna för befintliga applikationer.

Åtgärd:

20. Utreder hur befintliga applikationer kan utnyttjas för att höra barn och ungdomar om brottsförebyggande arbete och i frågor som orsakar en känsla av otrygghet (som decibel.fi, nuortenideat.fi, ung.info, Help.some, skolan, uppsökande ungdomsarbete).

Samarbetsparter: **RTN** och Barnombudsmannens byrå, Utbildningsstyrelsen, Ungdomsforskningsnätverket, Verke – Nationella utvecklingscentret för ungdomsarbete på nätet, organisationer, aktörer som producerar applikationstjänster, representationen för den lokala välfärds- och säkerhetsplaneringen

Tidtabell: 2018–2019

Boenderåd och boendeforum gör det möjligt för invånarna att påverka på ett mångsidigt sätt och direkt eller indirekt delta i främjandet av säkerheten och trivseln. I boendeverksamheten är det viktigt att samla ihop spridda åsikter. Enligt undersökningen erbjuder lokala invånarrörelser invånarna mera praktiska och meningsfulla sätt att påverka ärenden i sitt eget område.³⁴ Varierande verksamhet och evenemang påverkar säkerheten och trivseln i bostadsområdena, invånarnas välfärd och till och med förebyggandet av brott. Invånarna ska höras till exempel i planläggnings- och miljöärenden. Ovan nämnda strukturer för delaktighet når inte alla befolkningsgrupper, till exempel invandrare. Via mångkulturella caféer och affärer samt religiösa samfund i området kan invånare med olika språk- och kulturbakgrund samt religiös bakgrund nås.

Åtgärd:

21. Kommunerna utnyttjar befintliga strukturer för delaktighet (som områdesråd, områdesforum, stadsdels- och byaföreningar) och ordar efter behov lokala tillfällen för hörande om brottsförebyggande och säkerhet för invånarna och organisationer som är verksamma i området.

Samarbetsparter: Kommuner, kontaktpersonerna för kommunens brottsförebyggande, Finlands Kommunförbund, DKY, KANE, ETNO och RONK samt deras regionala arbetsgrupper, RTN, regionförvaltningsverken, kommunernas kontaktpersoner för invånarna, invånarorganisationer, stadsdelsföreningar, invandrarforum, företag

Tidtabell: 2016–

I 5 kap. i kommunallagen förpliktas kommunerna att inrätta ett ungdomsfullmäktige (26 §), ett äldreråd (27 §) och ett råd för personer med funktionsnedsättning (28 §).³⁵

³⁴ Rinne & Rättälä 2016, 59

³⁵ Se även artikel 4.3 i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som trädde i kraft i Finland 10.6.2016.

Syftet med lagen är att trygga möjligheterna för dessa befolkningsgrupper att påverka planeringen, beredningen och uppföljningen i ärenden inom olika sektorer i kommunen med betydelse för invånarnas välfärd, hälsa, studier, livsmiljö, boende eller mobilitet samt andra dagliga ärenden.

Åtgärd:

22. Säkerställer att de råd för personer med funktionsnedsättning, äldreåd och ungdomsfullmäktige som kommunallagen förpliktar utnyttjas inom den brottsförebyggande verksamheten och vid förebyggandet av brott.

Ansvarsnivå: **Kommuner**, Finlands Kommunförbund, RTN, VANE, NUVA rf, råd för personen med funktionsnedsättning och äldreåd, ungdomsfullmäktige

Tidtabell: 2016-

3.5 Medborgarnas delaktighet i och möjligheter att påverka det brottsförebyggande arbetet och främjandet av den upplevda tryggheten

I den undersökning som Räddningsbranschens Centralorganisation i Finland ordnade³⁶ kartlades finländarnas uppfattningar om säkerhet. Drygt hälften av dem som svarade ansåg att ojämlikhet mellan människor är en betydande otrygghetsfaktor och merparten upplevde att ojämlikhet mellan bostadsområden är ett växande problem. Enligt undersökningen litar finländarna dock på varandra, eftersom merparten av dem som svarade regelbundet höll kontakt med andra människor och bedömde att de får stöd av sina närstående, om de genomgår en svår personlig kris.

Detta program betonar medborgarnas roll när det gäller att öka trygghetskänslan och förebygga brott. Brotten ska förebyggas genom samarbete mellan myndigheter, näringslivet och invånarna, där invånarna har en egen central roll. Det är viktigt att identifiera olika behov hos olika invånargrupper.³⁷ Deras röst och erfarenhet ska beaktas och utnyttjas. Invånarna utför dock många gånger omedvetet arbete eller frivilligarbete i organisationer eller i sitt bostadsområde, varmed brott kan förebyggas och minskas och trygghetskänslan kan ökas.

Ett konkret exempel på samarbete mellan myndigheter och invånare är trygghetsvandringar, som är ett fungerande sätt att höra och få myndigheter, invånare och andra centrala aktörer att träffas och tillsammans diskutera vilka platser i området känns otrygga eller man vet är farliga. Idén är att tillsammans fundera hur de kan göras tryggare och trivsammare.³⁸

³⁶ Räddningsbranschens Centralorganisation i Finland 2015

³⁷ IM 2014c

³⁸ se t.ex. Trygghetsvandring 2013

I grannhjälsarbetsgruppens bakgrundsmaterial³⁹ presenteras invånarnas många möjligheter att delta. Invånarna kan delta i brottsförebyggande genom traditionell grannhjälp⁴⁰, som avser inofficiell ömsesidig hjälp och hjälp i vardagen. Grannar, bekanta och arbetskamrater kan medvetet eller omedvetet genom interaktion skapa situationer med grannhjälp. Om stödnätverken på orten är svaga och traditionell grannhjälp det vill säga samarbetet mellan grannarna inte fungerar, kan den lokala verksamheten med arbetstidsbanker, byaringar, personer som hjälper invånare och nätverk av frivilliga fungera som hjälpförmedlare.

Frivilligorganisationer erbjuder en mera organiserad arena att påverka och delta. Frivilligorganisationernas och de frivilligas verksamhet, verksamhetsstöd och genomförande är betydande för de tjänster som ordnas med frivilliga krafter på olika orter och för grannhjälpen. Parallellt med de traditionella organisationerna har det under det senaste årtiondet framkommit mer informell medborgarverksamhet som ofta genomförs via nätverk och webben, som invånar- och medborgarrörelser (Gamlas-, Berghäll eller Tölö-rörelsen, Bra att växa upp i Träskända, Siskot ja Simot, pop-up restauranger och caféer, gatuloppmarknader, gatufester, frivilliga uppträdanden och evenemang samt gemensamma eller enskilda arbetstidsbanker).

Kyrkor och församlingar utför diakoniarbete, vars mål är att göra människan hel som individ och i samhället samt att hjälpa människan att klara sig ur svårigheter. Inom diakonin möter man speciellt många äldre människor, men även familjer, ungdomar och barn. Personer som befinner sig i fängelse och frivolva fångar samt deras närstående är även målgrupper för diakoniarbetet.⁴¹

Grannövervakning kan användas till situationellt brottsförebyggande till exempel genom att öka grannarnas konkreta övervakning och använda låsta områden eller kameror som ökar risken för att åka fast. Grannhjälp kan även öka trygghetskänslan; när invånarna bryr sig om sitt bostadsområde, känner varandra och agerar tillsammans för en trivsam boendemiljö, ökar den inofficiella sociala kontrollen. Grannhjälp kan även vara till nytta för invånare, som har svårigheter med kontrollen över det egna livet. Tillfälligt hjälpbehov kan orsakas av till exempel plötsliga, oförutsedda händelser i livet, sjukdom, arbetslöshet eller de stressiga åren för en barnfamilj.⁴²

I bästa fall kan grannhjälp öka invånarnas spontana aktiviteter tillsammans och gemenskapen i området. Grannhjälp och gemensamma aktiviteter kan öka när medborgarna har förtroende för varandra, vilket även efterlyses i redogörelsen och strategin för den inre säkerheten.⁴³ Förtroende förutsätter att invånarna och medborgarna kan känna sig trygga och de upplever att de kan påverka ärenden och delta. En sådan förändring förutsätter även en viss förändring i sättet att tänka och mod att i god anda ingripa i grannens ärenden utan att vara rädd att det ska ställa till problem för en själv.

³⁹ Grannhjälsarbetsgruppens bakgrundsmaterial 2014 (på finska)

⁴⁰ I Grannhjälsarbetsgruppens bakgrundsmaterial (2014) definieras grannhjälp som verksamhet som stärker välfärdssamhället och som medborgare och aktörer genom samarbete kan genomföra i grannskapet eller på bostadsorten. Grannhjälp är även verksamhet och samarbete som myndigheterna eller andra aktörer och organisationer har med de lokala invånarna. Organisationerna kan generera grannhjälp i bostadsområdena till exempel genom att stöda "naturliga" sammanslutningar, arbeta i problemområden eller producera tjänster mot vederlag. Grannhjälp påverkar i samhället i större utsträckning än enbart i de fysiska grannskapen eller bostadsområdena, som till exempel i sociala medier.

⁴¹ Grannhjälsarbetsgruppens bakgrundsmaterial 2014 (på finska)

⁴² Grannhjälsarbetsgruppens bakgrundsmaterial 2014 (på finska)

⁴³ IM 2016.

Enligt utredningen om diskriminering, trakasserier och hatretorik⁴⁴ berättade över hälften av dem som svarade att de undviker vissa platser eller t.ex. kollektivtrafiken av rädsla att utsättas för trakasserier eller hatretorik på grund av att de tillhör en minoritetsgrupp. Enligt utredningen inverkar hatretorik och trakasserier starkast på känslan av trygghet och stärker inte invånarnas vilja att delta i gemensamma evenemang. Modeller för att främja goda relationer och bekämpa främlingshat har redan utvecklats till exempel inom projektet Good Relations.⁴⁵

Åtgärd:

23. Samlar in och sprider information om projekten och om god praxis, som förebygger ökad känsla av otrygghet, diskriminering eller till exempel hatretorik och som motverkar att invånare från olika befolkningsgrupper deltar i lokal verksamhet. Målet är att hitta praxis, som genom forskning visat ge resultat när det gäller att minska brott.

Samarbetsparter: RTN, DKY, UKM, Utbildningsstyrelsen, Finlands Kommunförbund, polisens EET-styrgrupp, ETNO, aktörer från organisationer, stiftet

Tidtabell: 2016–

Enbart information om projekten och god praxis i sig räcker inte. För att förebygga och lösa vardagsbrott, ordningsstörningar samt problem och konflikter i vardagen behövs även konkreta lösningsmodeller som främjar gemenskapen och dialogen mellan invånarna. Sådana är till exempel det arbete som samfundskoordinatörerna och fastighetsbolagen utför, att vara disponent för invånare, social disponent och varierande former av frivilligt arbete. Myndigheterna utför i sin tur s.k. regionalt socialarbete i stora städer.

Samfundskoordinatorer verkar t.ex. vid Helsingfors diakonianstalt, där samfundskoordinatörerna svarar på alla frågor som skapar oro i omgivningen, ger information, rättar missuppfattningar och ordnar gemensam verksamhet mellan de nya och gamla invånarna samt organisationerna och näringslivet inom området. Denna samarbetsform uppkom för att svara mot det s.k. NIMBY-fenomenet, när invånarna började protestera mot inkvartering av till exempel personer med missbruksproblem och asylsökande i det egna grannskapet.

Hos Settlementiasunnot Oy är samfundskoordinatörerna samfundets initiativtagande och upprätthållande kraft. Bakom konceptet ligger en frivilligorganisation, vars vision är att bygga samfund och utveckla samhällsligt hållbart boende. Koordinatörerna fungerar som en länk mellan invånaren, fastighetsägaren och tjänsteproducenter i området och arbetar på förutbestämda tider i anslutning till invånarlokaler i sitt hus samt ger råd och stöder invånarna i de mest vardagliga ärendena. Tanken bakom samfundskoordinatorernas arbete är att förebyggande verksamhet och tidigt ingripande i små störningar förebygger att de växer till stora problem. Koordinatörerna planerar gemensam verksamhet tillsammans med invånarna (klubbar, gemensamt arbete, fester och utflykter) stöder vid arrangemang och ansvarar för anskaffningar. Aktivering och uppmuntring är en väsentlig del av koordinatörernas arbete. Verksamheten baserar sig

⁴⁴ JM 2016

⁴⁵ IM 2014c

på 1-10-100-modellen, enligt vilken en person får med tio entusiastiska i gemensam verksamhet och var och en av dem i sin tur får med tio nya människor. På detta sätt väller gemensam verksamhet fram av sig själv ur samarbetet. I husen finns trivsamma lokaler för invånarna och dessa har inretts enligt den principen att de är tilltalande och som ett andra vardagsrum, dit man kommer för att spendera tid och lär sig att känna grannarna. En social gemenskap som sträcker sig utanför huset och omfattar hela kvarteret baserar sig på 1-2-3-4-tänkande, vilket innebär att om en person ensam bor i en liten bostad med två små rum, finns personens tredje bostad i invånarlokalen i kvarteret och den fjärde i staden på arbetsplatsen eller till exempel inom frivilligt arbete.

I bostadsaktiebolag har även andra projekt genomförts och deras syfte har varit att utveckla boendekulturen i en mera social riktning. Till exempel Dodo rf har genomfört projektet Onnelliset taloyhtiöt.

Åtgärd:

24. Samlar ihop aktörer från bostadsaktiebolag och aktörer som producerar boendeservice för att öka god praxis inom social gemenskap, invånarnas gemensamma verksamhet samt känslan av trygghet. Publicerar dem på rådet för brottsförebyggandes webbplats och planerar förslag till pilotförsök.

Samarbetsparter: **RTN**, Fastighetsförbundet, Disponentförbundet, organisationer, MM, Finlands Settlementförbund rf

Tidtabell: 2018

Genom samfundskoordinatorns arbete och snabbt ingripande kan problem i vardagen förebyggas. För att förebygga och lösa konflikter behövs även andra konkreta lösningsmodeller som främjar den sociala gemenskapen och dialogen mellan invånarna. Konkreta exempel är olika förfaranden som främjar dialogen och möten mellan parterna, som medling i brotts- och konfliktärenden och grannskapsmedling. Medling i brotts- och konfliktärenden sköts vid lokala medlingsbyråer och utvecklas av Institutet för hälsa och välfärd (THL). Grannskapsmedling sköts i sin tur av Centret för Grannmedling vid Finlands Flyktinghjälp. Syftet med verksamheten är att i ett så tidigt skede som möjligt föra parterna samman så att de tillsammans, om båda parterna själva vill, kan söka en lösning på sitt problem och för att den part som orsakat skada kan ta ansvar för sin gärning och ersätta de skador som han eller hon orsakat offret. I synnerhet när det gäller ungdomar kan även brottsåterfall förebyggas genom medling.

Dialogen främjas även av den deliberativa World Café-metoden, där det är viktigt att utbyta information och åsikter i en respektfull och lösningsorienterad anda, varvid alla har rätt att bli hörda utan rädsla att framföra fel åsikt. World Café-metoden uppmuntrar att berätta olika idéer och förädla dem tillsammans. Det är ett sätt att delta och påverka och ersätter kommunernas traditionella tillfälle för hörande. Även de som forskar inom förvaltning och demokrati har varit entusiastiska över de aktiverande försöken, som man hoppats ska öka intresset för systemet och ge livskraft till dess förtvinade praxis.⁴⁶

⁴⁶ Se Rättälä & Rinne 2016; Finlands Settlementförbund rf

Åtgärd:

25. Ökar kunskapen om förfaranden som främjar dialogen, stärker och är inriktade på att lösa problemet och som kan utnyttjas på orter eller i områden, där invånarna är speciellt rädda eller där det begåtts ett brott, som båda parterna vill jämka.

Samarbetsparter: **RTN**, THL, Finlands Settlementförbund rf, Finlands Flyktinghjälp, Diakonissanstalten, andra potentiella organisationer och kommuner, Finlands Kommunförbund, stiftelsen, universiteten och högskolorna.

Tidtabell: 2016–

I undersökningen som gjordes av Rinne och Rättilä⁴⁷ ansåg invånaraktiva att det är värt att utveckla allokeringen av resurser till invånaraktiva i området (till exempel enligt Rovaniemis modell med områdesnämnder). På så sätt får invånarna använda resurser självständigt för att förbättra trivselen och säkerheten i sin boendemiljö, varvid lokala förhållanden och särdrag beaktas på bästa sätt. Aktiverande budgetering är en demokratisk process, där medlemmar i ett visst samfund direkt kan påverka hur en del av samfundets budget används. Aktiverande budgetering har nära anknytning till öppen diskussionen, budgetens öppenhet och att den presenteras på ett förståeligt sätt. Aktiverande budgetering har använts i större omfattning i Latinamerika, där den även uppstod.

Åtgärd:

26. Genomför pilotförsök och bedömer utvecklingsprojektet, där aktiverande budgetering utnyttjas för att genomföra ett projekt som främjar brottsförebyggande arbete.

Samarbetsparter: **RTN**, Finlands Kommunförbund

Tidtabell: 2018–2019

⁴⁷ Rinne & Rättilä 2015

I kommunen kan hundratals lokala föreningar vara verksamma: invånarföreningar, kultur-, idrotts- och invandrarorganisationer samt organisationer inom social- och hälsovårdssektorn, arbetslöshetsföreningar, ungdomsorganisationer och organisationer för yngre tonåringar samt ideella föreningar. I stora städer är samarbetet mellan organisationerna och kännedomen om andra aktörer dålig. Kommunen har goda möjligheter att främja bildandet av nätverk för lokala aktörer genom att ge dem tillgång till lokaler, ordna evenemang och starta samarbetsnätverk. (Grannhjälparsarbetsgruppens bakgrundsmaterial 2014) Staten och kommunen har en viktig roll i att stödja, utveckla och uppmuntra verksamheten och verksamhetsförutsättningarna.

Åtgärder:

27. Främjar organisationernas nätverksbildning genom att samla koordinatorena för de projekt som finansieras av staden till ett gemensamt evenemang.

Samarbetsparter: **Kontaktpersonen för lokalt brottsförebyggande**, kommuner, organisationer

Tidtabell: 2016–

28. Främjar jämlika möjligheter för organisationerna att söka finansiering till projekt, vars syfte är att förebygga brottslighet och öka trygghetskänslan.

Samarbetsparter: Kontaktpersoner som beviljar kommunala och statliga understöd, UKM, JM/DKY, RTN, ETNO, KANE, Medborgararenan

Tidtabell: 2016–

Företagens samarbete både med medborgarverksamhet och med myndigheterna är väldigt viktigt på lokal nivå. Medborgarverksamhet kan stödjas via olika partnerskap – med samarbetsavtal, genom att erbjuda apparatur, affärslokaler, kompetens eller personalens arbetstid. Till exempel utnyttjande av skollokaler som står tomma på kvällarna för hobbyverksamhet ger invånare och ungdomar möjlighet att delta och meningsfull sysselsättning. Grannhjälparsarbetsgruppen (2014, 13) föreslog dessutom att en aktör för att främja social gemenskap utses i anslutning till de gemensamma lokalerna. I Helsingfors har det gjorts framgångsrika försök där även privata företag temporärt upplåter sina lokaler för ordnande av evenemang som riktar sig till ungdomar.

Åtgärd:

29. Utnyttjar tomma offentliga lokaler på orten och i mån av möjlighet privata företagslokaler för att underlätta verksamhet för invånare och organisationer.

Samarbetsparter: **Kommuner**, företag

Tidtabell: 2016–

4 Uppföljning och bedömning

Rådet för brottsförebyggande utarbetar en konkret plan för verkställande efter att programmet har fastställts. För att sprida programmet ordnas en *road show* tillsammans med regionförvaltningsverken. Rådet för brottsförebyggande och den lokala sektionen för brottsförebyggande arbete följer årligen upp verkställandet av programmet. För bedömningen utvecklas och utnyttjas befintliga indikatorer. En översyn av programmet görs när mandatperioden för det nuvarande rådet för brottsförebyggande tar slut år 2018. I översynen preciseras de olika aktörernas roll i genomförandet av programmet utgående från landskapsreformerna. Slutbedömning av programmet görs år 2020.

KÄLLOR

Bennett T 1998. Crime prevention, in Tonry M (ed), The handbook of crime and punishment. New York: Oxford University Press: 369–402

Brottsförebyggande rådet 2015. Förstärkt stöd till – och samordning av – det lokala brottsförebyggande arbetet. Redovisning av ett regeringsuppdrag.

Erkinjuntti, Hanna 2016. Yhteenveto kuntien turvallisuussuunnitelmista vuosilta 2008–2019. Laurea AMK/OM. 4.4.2016. Opublicerad.

EUCPN 2016. CPTED Manual for police officers.
http://eucpn.org/sites/default/files/content/download/files/cpted_manual_for_police_officers.pdf

Felson Marcus & Clarke Ronald V. 1998. Opportunity Makes the Thief. Practical theory for crime prevention. Police Research Series. Paper 98. Home Office. Policing and Reducing Crime Unit. Research, Development and Statistics Directorate.

Forrest Sarah, Myhill Andy & Nick Tilley 2005. Practical lessons for involving the community in crime and disorder problem-solving. Home Office Development and Practice Report 43.

Regeringsprogrammet 2015. Lösningar för Finland. Strategiskt program för statsminister Juha Sipiläs regering Regeringens publikationsserie 10/2015.

Piispa, Minna & Heiskanen, Markku 2000. Väkvallan hinta. Naisiin kohdistuvan väkivallan kustannukset Suomessa. Statistikcentralen, Delegationen för jämställdhetsändringen. Oikeus 2000:14. SVT. Helsingfors 2000.

Heiskanen, Markku & Piispa, Minna 2002. Väkvallan kustannukset kunnassa. Viranomaisten arviointiin perustuva tapaustutkimus naisiin kohdistuvasta väkivallasta ja sen kustannuksista Hämeenlinnassa vuonna 2001. Social- och hälsovårdsministeriet. Rapporter 2002:6.

Hirvola, Aino 2016. Turvallinen kaupunki. Näkökohtia rakennetun ympäristön suunnitteluun ja toteutukseen näkökohtia rakenne. Suomen ympäristö 4/2016. Ympäristöministeriö. Helsinki.

Hamel, Ross. 2005. Developmental crime prevention, in Tilley N (ed), Handbook of crime prevention and community safety Cullompton: Willan Publishing: 71–106.

Laitinen, Ahti & Aromaa, Kauko. 2005. Rikollisuus ja kriminologia. Vastapaino.

Järg-Tärno, Regina (toim.) 2014. Grannhjälsarbetsarbetsgruppens bakgrundsmaterial till rådet för brottsförebyggande. Grannhjälsarbetsarbetsgruppens bakgrundsmaterial (på finska). Maj 2014.

Kyttä, Marketta, Puustinen, Sari, Hirvonen, Jukka, Broberg, Anna och Lehtonen, Hilikka 2008. Turvallinen asuinalue. Tampereen Muotiala suunnitelmissa ja kokemuksissa. Forsknings- och utbildningscentralen för samhällsplanerings publikation (på finska) Tekniska högskolan. Esbo.

Lane, Mary & Henry, Kaylene. 2004. Beyond symptoms: Crime prevention and community development. Australian Journal of Social Issues 39(2): 201–213.

Regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finland 2012 Totalsäkerhetsstrategi 2012–2015.

Ohtonen, Jukka. 2015. Ensimmäinen steppi: Varhainen havainnointi ja ennakointi. Välittämisen koodi. Seinäjoki 10.3.2015.

JM 2009. Identifiera, erkänna och agera. Utvärdering av pilotprojektet för mindre våld i Träskända Utlåtanden och utredningar 2009:11.

JM 2016. "Ofta får man fundera på hur man ska vara och vart man vågar gå". Utredning om hatretorik och trakasserier samt deras verkningar på olika minoritetsgrupper. Justitieministeriets utredning 7/2016.

Piispa, Minna, Järvinen, Saija & Korhonen, Konsta 2008. Väkivallan keskittymät kartalle. Haaste 4/2008.

Rinne, Jarmo & Rättilä, Tiina. 2015. Paikalliset asukasyhdistykset turvallisuuden tuottajina. Tutkimushankkeen väliraportti 15.10.2015.

Rättilä, Tiina & Rinne, Jarmo 2016. Kuntademokratia kaksilla raiteilla. Kunnallisan kehittämissäätiön Tutkimusjulkaisu-sarjan julkaisu nro 96. Vammalan Kirjapaino Oy, Sastamala 2016aks – Kommunbranschens utvecklingsstiftelse.

Salmi, Venla & Danielsson, Petri 2014. Finländarnas syn på brottsförebyggande – Resultat från den nationella brottsofferundersökningen 2013. (på finska) Rättspolitiska forskningsinstitutet Verkkokatsauksia 41/2014.

IM 2006. Inrikesministeriet 2006. Utveckling av det lokala säkerhetsarbetet. Inrikesministeriets publikationer 19/2006

IM 2014a. Polisens strategi för förebyggande verksamhet 2014–2018. Inrikesministeriets publikation 2/2014. Den inre säkerheten.

IM 2014b. Beslut om säkerheten. Säkerheten till en del av den elektroniska välfärdsberättelsen (Inrikesministeriets publikation 15/2014) Den inre säkerheten.

IM 2014c. VEM ANNAN DÅ?! Handbok för att främja goda relationer och motverka främlingsfientlighet. Inrikesministeriet.

IM 2016. Statsrådets redogörelse för den inre säkerheten. Inrikesministeriets publikation 8/2016 Den inre säkerheten.

Sutton A, Cherney A & White R 2008. Crime prevention: Principles, perspectives and practices. Port Melbourne, Victoria: Cambridge University Press.

Säkjärvi, Maija & Kinnunen, Riitta 2013. Tämä kuuluu myös sulle! Nuorisotakuu Hämeenlinnan seudulla. Sosiaalikehitys Ab.

Rådet för brottsförebyggande 2013. Turvallisuuskävelyt. Opas järjestäjille ja osallistujille.

Trygga tillsammans, ett nationellt brottsförebyggande program 1999. Justitieministeriet. Allmänna avdelningens publikationer 2/1999. (på finska)

World Cafe. 2015. World Cafe, opas deliberatiivisen World Cafe järjestämiseen. Settlementförbundet. 2015.

Welsh B & Hoshi A 2006. Communities and crime prevention, in Sherman L, Farrington D, Welsh B, Layton Mackenzie D (eds), Evidence-based crime prevention. London: Routledge: 165-197

FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.
<http://www.vane.to/images/stories/LexUriServ.pdf>.

BILAGOR

Bilaga 1. Orter där workshopparna ordnades och deltagarantal

ORT	DATUM	DELTAGARE
Jyväskylä (ungdomar)	23.2.	18
Vanda	3.3.	14
Vasa (ungdomar)	7.3.	21
Vasa	8.3.	23
Villmanstrand	16.3.	26
Helsingfors	18.3.	23
Lahtis (Mottagningscentral)	14.4.	25
Joensuu	19.4.	24
Heinola (Mottagningscentral)	21.4.	25

Bilaga 2. Frågor i workshopparna

Tema:	Ort
Hur kan beslut och åtgärder i anslutning till det brottsförebyggande arbetet göras till en del av kommunens planeringsprocess?	HELSINGFORS, VILLMANSTRAND, VASA
Hur borde den brottsförebyggande verksamheten organiseras; i kommunen eller per kommungrupp, på regionförvaltnings- eller landskapsnivå?	HELSINGFORS, VILLMANSTRAND
På vilket sätt kan delaktigheten för olika invånare eller organisationer i det brottsförebyggande arbetet ökas?	HELSINGFORS, VILLMANSTRAND, VASA
Vilken nytta har stadens säkerhetsplanering av regionala säkerhetsgrupper?	Vanda
På vilket sätt kan delaktigheten för etniska minoriteter och invandrarorganisationer i det brottsförebyggande arbetet ökas?	Vanda
Vilken god praxis har ni haft för att höra etniska minoriteter eller invandrarorganisationer inom brottsförebyggande?	Vanda
Vilka är de centrala aktörerna i anslutning till den brottsförebyggande verksamheten och vad har de för roll i kommunens brottsförebyggande arbete?	Vasa
Hur försäkras man sig om att de brottsförebyggande åtgärderna återspeglar lokala prioriteter och lägesbilden, det vill säga det som upplevs viktigt i kommunen och vartåt lägesbilden styr?	Vasa
Hur kan invånarna göras delaktiga i skapandet av en lägesbild?	Vasa

Workshopparna för ungdomar:

- 1. Vilka brott oroar eller skrämmer dig mest?**
- 2. Hur kan ungdomarna berätta om sina tankar och förslag för att minska och förebygga brott (det vill säga om det brottsförebyggande arbetet)?**
- 3. Vad har ni för goda erfarenheter, där ungdomarna har blivit hörda och deras budskap har gått fram till dem som fattar beslut i ärenden?**
- 4. Vad kan ungdomar göra för att förebygga brott?**

Bilaga 3. Exempel på de roller som myndigheter och organisationer i kommunen och inom dess område har inom det brottsförebyggande arbetet

Bostadsväsendet: Bostadspolitik

Stadsplanering: planering och underhåll av den byggda miljön, markanvändning

Kultur- och fritidsväsendet: idrottsmöjligheter, bibliotek, teatrar och orkestrar som ökare av välfärden.

Ungdomsväsendet: ungdomsarbete, förebyggande av marginalisering, uppsökande ungdomsarbete, hobbymöjligheter

Teknisk service: trivsamt boendemiljö, fungerande trafikleder och trafikförbindelser, upplysta parker, planering och underhåll av grönområden och andra allmänna områden. Trafiksäkerhet.

Undervisningsväsendet: trygg inlärningsmiljö, hörande av ungdomar i säkerhetsfrågor, säkerhetspedagogik, samarbete mellan skolan och hemmet.

Socialväsendet: social service, äldreomsorg, och integration

Hälsovårdsväsendet: hälsotjänster, missbruks- och mentalvårdstjänster

Församlingen: diakoniarbete, kriminalvård, förebyggande av marginalisering, ungdomsarbete, äldreomsorg, psykiskt stöd, familjearbete, gemenskapsverksamhet.

Organisationer och invånare: samarbetet mellan myndigheter och organisationer är en betydande möjlighet och resurs, som hittills fått allt för lite uppmärksamhet och som kan bidra till att öka och främja den lokala säkerheten. Exempel på organisationernas arbete: räddningstjänst, Brottsofferjour, skyddshem, idrottsorganisationer, arbete med äldre, ungdomar och familjer.

Invånarföreningar: Information om lokala säkerhetsfrågor, kontaktyta mellan det säkerhetsarbete som invånarna och kommunen utför.

Representation för handelskammaren eller annan företagsrepresentation: Näringslivet sätter fart på den ekonomiska tillväxten och utvecklingen. Företagen kan erbjuda idéer, kunskaper och synvinklar, som kan leda till nya och kreativa lösningar. Utveckling av samarbetsförhållanden och informationsutbyte. Exempel på samarbetsparter: restauranger och utskänkningsställen, försäkringsbranschen, privata säkerhetsbranschen.

Polisen: Polisens uppgifter och verksamhet baserar sig på lagstiftning. Polisen är enligt polislagen förpliktad att agera för att upprätthålla säkerheten i samarbete med andra myndigheter och med de samfund som finns i området samt med områdets invånare. Polisens har bland annat i uppgift att utreda brott som begåtts, upprätthålla den allmänna ordningen och säkerheten samt förebyggande polisverksamhet. Målet med polisens förebyggande verksamhet är att förbättra säkerheten i samhället och förebygga brott. Polisen förhindrar brott, ordningsstörningar, olyckor och löser problem i samarbete med människor, övriga myndigheter och centrala partner.

Tullen: Tullen är en lagövervakande serviceorganisation, som skyddar samhället genom att bekämpa hot mot hälsa, säkerhet och ekonomiska intressen samt smuggling av droger och andra farliga ämnen och ekonomisk brottslighet.

Gränsbevakningsväsendet: Gränsbevakningsväsendet verkar i egenskap av brottsförebyggande myndighet för att upprätthålla gränssäkerheten och bekämpa gränsöverskridande brottslighet. Genom gränsbevakningsväsendets brottsförebyggande arbete förebyggs den gränsöverskridande brottslighetens effekter i Finland.

OIKEUSMINISTERIÖ JUSTITIEMINISTERIET

ISSN 1798-7067
ISBN978-952-259-545-4 (PDF)

Oikeusministeriö
PL 25
00023 Valtioneuvosto
www.oikeusministerio.fi

Justitieministeriet
PB 25
00023 Statsrådet
www.oikeusministerio.fi